

Створення доступного освітнього середовища для впровадження інклюзивного навчання

Становлення та розвиток демократичного суспільства неможливі без дотримання основних прав людини. Одним із таких прав є право на одержання освіти, незалежно від релігійної приналежності, фізичного розвитку та стану здоров'я. Чи не найважливішим чинником прогресивного розвитку суспільства є гуманне ставлення до дітей, які не можуть вести повноцінне життя внаслідок порушень фізичного та психічного розвитку.

Інклюзія - повне залучення дітей з відмінними здібностями в усі аспекти шкільної освіти, які є доступними для інших дітей. Інклюзивна освіта - це процес, у якому школа намагається відповідати на потреби всіх учнів, вносячи необхідні зміни до навчальної програми та ресурсів, щоби забезпечити рівність можливостей. Наш освітній заклад приєднався до проблеми залучення дітей з особливими освітніми потребами в загальне освітнє середовище. Адже через інклюзивну освіту діти з особливими потребами можуть крокувати стежиною, яка веде в доросле життя, як активні члени суспільства. І хоча сім'я є основним середовищем формування людини, вона не повинна бути єдиним агентом впливу, оскільки особлива дитина потребує спілкування з іншими членами суспільства і не повинна замикатися в домашньому оточенні. Така система освітніх послуг дає дітям право навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Інклюзивна освіта вчить усіх дітей працювати в команді й того, як потрібно спілкуватися й функціонувати разом з іншими дітьми, у яких інші можливості. Вони вчаться цінувати різноманіття, бачити спроможність інших бути корисними, і це дає дітям відчуття єдності.

В нашому ліцеї дитина з особливими потребами має можливість здобути освіту відповідно до своїх індивідуальних здібностей і вільно спілкуватися та займатися спільними справами зі своїми однолітками. Адже ліцей – це заклад освіти, який відкритий для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, соціальних чи інших особливостей. Тому він має безбар'єрне навчальне середовище, адаптовані навчальні програми та плани, розроблені та опрацьовані методи та форми навчання. Особливістю нашого навчального закладу є залучення батьків до співпраці з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей. Завданням ліцею – надання рівних

можливостей для навчання та розвитку усім дітям. Тому створення інклюзивних класів – найбільш ефективний засіб, що гарантує солідарність, взаємоповагу та розуміння між дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми однолітками.

Організація інклюзивного освітнього середовища здійснюється фахівцями, які постійно працюють над підвищенням своєї кваліфікації для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, проходять курсову підготовку, відвідують спеціалізовані тренінги для працівників освітньої сфери, займаються самоосвітою та діляться досвідом з колегами.

Під час здійснення навчально-виховного процесу педагоги, які працюють в інклюзивних класах, застосовують особистісно-орієнтовані методи навчання, організовують навчальний процес з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей; налагоджена співпраця з батьками, які беруть активну участь у вихованні дітей.

Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до класів з інклюзивним навчанням відбувається в установленому порядку відповідно до висновку ІРЦ та на підставі заяви батьків. За первинну оцінку дитини відповідальність несе Психолого-педагогічна команда з інклюзивного навчання – група фахівців, що складається з адміністрації школи, учителів-предметників, асистента вчителя, логопеда, практичного психолога, які виконують різноманітні функції з організації освітнього процесу, психолого-педагогічного супроводу, надання допоміжних послуг, що буде відображено в індивідуальній програмі розвитку дитини. Робота в групі індивідуальної програми розвитку дозволяє всім особам, що працюють з дитиною, визначати сильні сторони, інтереси і потреби дитини, висловлювати думку про зібрану інформацію і висновки в результаті спостережень за поведінкою учня, про тип індивідуальної навчальної програми, визначати загальний підхід до порядку і рівня надання послуг для підтримки учня.

Інклюзивне освітнє середовище формується вчителем, до того ж не одним вчителем, а цілою командою педагогів і фахівців – колективом, який працює в міждисциплінарній співпраці. Кожен учитель, що займається з дитиною з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі, є відповідальним за виконання компонентів індивідуальної програми розвитку. Він використовує різні форми організації роботи (групову, парами), які покликані забезпечити активну участь учня у якомога більшій кількості педагогічних заходів, створюючи таким чином належну

атмосферу взаємин у класі. Також він має можливість надати пряму допомогу учневі із засвоєння знань.

Соціально-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами здійснюється асистентом вчителя, наявність якого є необхідною умовою інклюзивного навчання. Разом із вчителем він виконує навчальні, виховні, соціально-адаптаційні заходи, запроваджуючи ефективні форми їх проведення, допомагає дитині у виконанні навчальних завдань, залучає учня до різних видів навчальної діяльності. Асистент вчителя присутній на уроках, допомагає в організації навчально-виховного процесу в класі, ретельно спостерігає за дитиною, супроводжує на перервах, сприяє формуванню саморегуляції і самоконтролю, спілкується з батьками та надає їм необхідну консультативну допомогу і рекомендації.

Психологічний супровід інклюзивного навчання та первинна оцінка учня здійснюється практичним психологом школи, який збирає і повідомляє групі інформацію про сильні сторони, потреби, інтереси та специфічні характеристики учня (розвиток пізнавальних процесів, емоційність, темперамент, стиль навчання та ін.), надає рекомендації членам групи щодо особливостей адаптації до навколишнього середовища, які відповідають особливим освітнім потребам учня та розробляє план дій психологічної допомоги учню. Психолог здійснює безперервний моніторинг розвитку дитини, спостерігає за змінами в поведінці, в розвитку та надає психологічну допомогу дитині, її сім'ї і педагогам, що працюють з дитиною. За висновками обласної ПМПК (психолого-медико-педагогічної консультації) з учнями, що навчаються на інклюзивному навчанні, проводяться заняття з корекції пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери. Це вправи на розвиток мислення, пам'яті, уваги – «Намистинка», «Повітряна кулька», релаксаційні вправи – «Надоїдлива муха» (для зняття напруги лицевої мускулатури), тренінгові заняття, вправи-ігри (направлені на розвиток дружності в колективі), «Найкращий комплімент» (метелики – розвиток вміння бачити позитивні якості кожного) та інші. Завдяки тренінговим заняттям з учнями класу з'являються позитивні результати у спілкуванні з однолітками, виробляється впевненість у собі, заняття допомагають кожному учневі відчувати, що однокласники – не сторонні йому люди, а діти, що навчаються на інклюзивному навчанні, лише у повноцінному спілкуванні з ровесниками починають відчувати себе такими, як усі.

Логопедом проводиться індивідуальна робота з корекції звуковимови та лексико-граматичної сторони мовлення, що

спрямовується на розумовий розвиток та розвиток мовлення (фонетико-фонематичної системи, словника, удосконалення граматичних навичок, зв'язного мовлення). Проводиться артикуляційна гімнастика, спрямована на вироблення повноцінних рухів і положень органів артикуляційного апарату, необхідних для правильної вимови звуків. Дихальні вправи допомагають формувати направлений повітряний струмінь, необхідний для вимови більшості звуків. Кожну вправу на початкових етапах показує дитині логопед, а дитина, наслідуючи його, слідує за власними рухами у дзеркалі. Проводяться вправи на розвиток фонематичного слуху, які сприяють розвитку у дитини вміння вловлювати різницю між правильними і дефектними звуками. Робота з роздатковим матеріалом – ігри з картками, складання логопедичних пазлів допомагає дитині збагатити словниковий запас, вчитися розрізняти слова з різними звуками та засвоювати правильну вимову слів у реченнях.



